

Tematillsyn av säkerhetskultur - ett verktyg också inom Sjöfart?

Sixten Nolén & Malin Liljenborg, Transportstyrelsen
TS Sjöfartsseminarium 5-6 februari 2020

Vad är säkerhetskultur för Transportstyrelsen?

Transportstyrelsens definition

Säkerhetskultur handlar om **en organisations gemensamma sätt att tänka och agera i förhållande till risk och säkerhet**, det vill säga hur en organisation prioriterar och faktiskt arbetar med risker och säkerhet kopplat till sin verksamhet.

Sju säkerhetskulturområden

- Rapportering kultur
- Rättvis kultur
- Lärande kultur
- Säkerhetsengagemang
- Kommunikation
- Resurser och kompetens
- Systematiskt säkerhetsarbete

Centrala grundområden

- **Rapporterande kultur**

- Rapporterar och vet vad och hur
- Uppmuntran och återkoppling

- **Rättvis kultur**

- Rättvis behandling utan syndabockstänkande
- Vågar rapportera
- Tydliga gränser

- **Lärande kultur**

- Lära av fel, misstag och erfarenheter
- Ständiga förbättringar, uppföljning och återkoppling
- Anpassning till förändringar

Säkerhetsengagemanget är viktigt

- **Säkerhetsengagemang (chefer + medarbetare)**

- Förståelse och insikt om risker och säkerhet
- Prioritering av säkerhet och syn på avvägningar
- Medarbetares delaktighet

Ledningens engagemang (särskilt viktigt)

- Prioriteras säkerhet även vid "svåra tider"?
- Ges motstridiga budskap?
- Involveras personalen i säkerhetsarbetet?
- Tillit och förtroende?

Övriga förutsättningar

- **Kommunikation**

- Tillgång och spridning av information
- Diskussion och samverkan internt och externt

- **Resurser och kompetens**

- Tid, personal och utrustning
- Behörigheter, kompetens och utbildning

- **Systematiskt säkerhetsarbete**

- Styrning och ledning
- Analyser och åtgärder (proaktivt/reaktivt)
- Ansvar, befogenheter och roller

Transportstyrelsens säkerhetskulturmodell

Varför tillsyn av säkerhetskultur?

- Tydlig koppling i regelverk

Exempel inom Sjöfart

- **Nationellt (TSFS 2017:26):**
Systematiskt sjösäkerhetsarbete – ”Redaren ska säkerställa att fartyget fortlöpande genomgår...som bidrar till en god säkerhetskultur”
  - **Internationellt (EG nr 336/2006):**
Bilaga 1 (ISM-koden) – Berör många delar i TS säkerhetskulturmodell
- **Stöd även i forskning**
    - En organisations säkerhetskultur samvarierar med den faktiska säkerheten i verksamheten

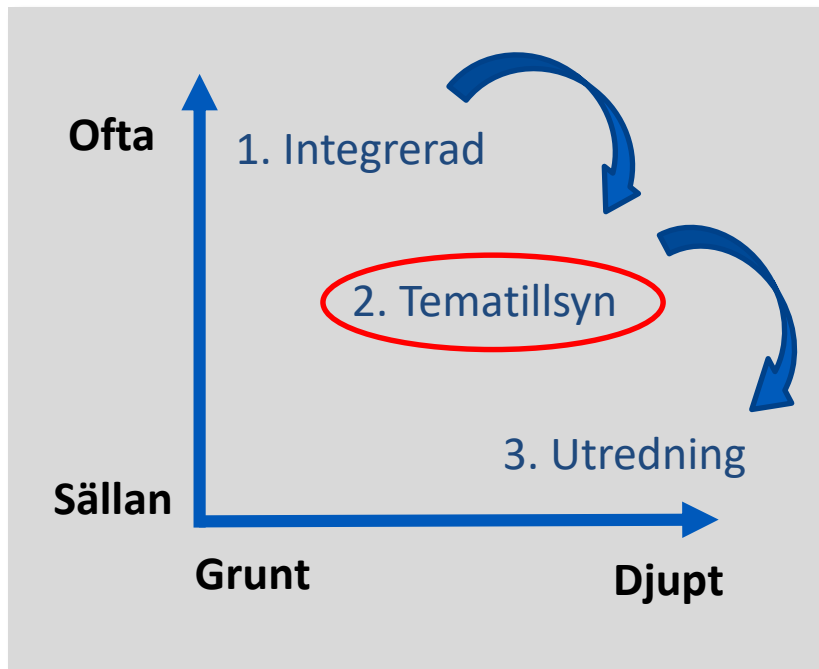
Olika sätt att göra tillsyn av säkerhetskultur

1. Integrerat i ordinarie tillsyn
2. Tillsyn med tema säkerhetskultur
3. Större utredning

Olika sätt att göra tillsyn av säkerhetskultur

1. Integrerad tillsyn
2. Tematillsyn
3. Större utredning

Integrerad tillsyn och Tematillsyn

Har testats inom spårvägsområdet

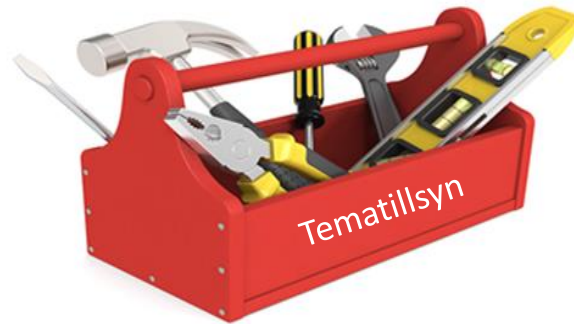

Större utredningar av säkerhetskultur

Tematillsyn av säkerhetskultur

Exempel på upplägg inom "järnvägsområdet"

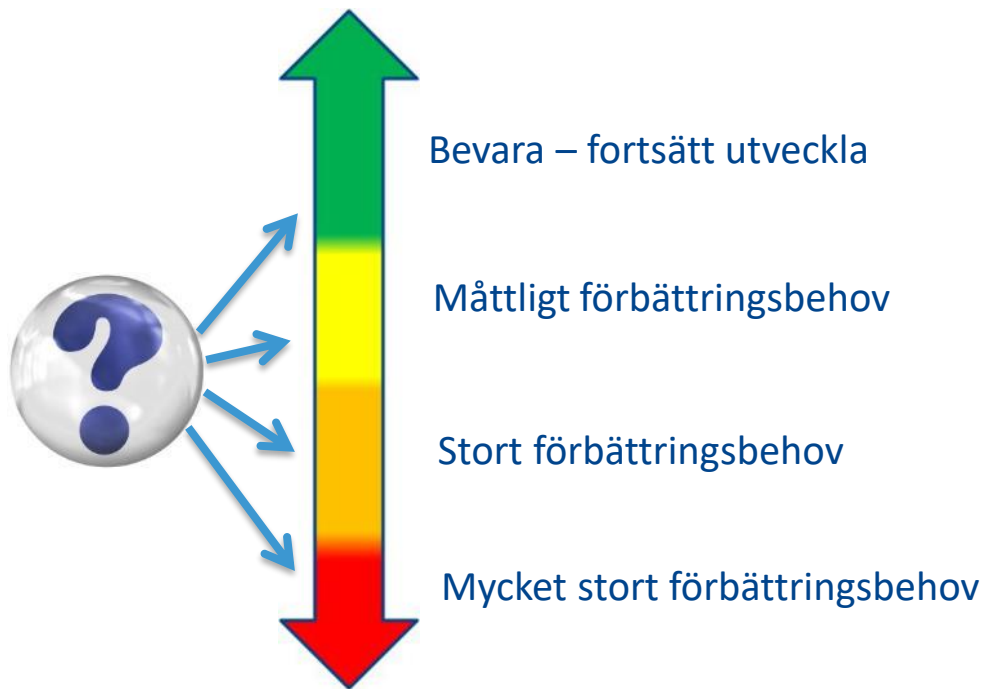

Metod för att granska säkerhetskultur

Område	Vad skrivs	Vad förstås och görs
<ul style="list-style-type: none"> • Rapportering kultur - Delaspekter	Granska dokument 	Enkäter Intervjuer
<ul style="list-style-type: none"> • Rättvis kultur - Delaspekter		
<ul style="list-style-type: none"> • Lärande kultur - Delaspekter		
<ul style="list-style-type: none"> • Kommunikation - Delaspekter		
<ul style="list-style-type: none"> • Säkerhetsengagemang - Delaspekter		
<ul style="list-style-type: none"> • Resurser och kompetens - Delaspekter		
<ul style="list-style-type: none"> • Systematiskt säkerhetsarbete - Delaspekter		

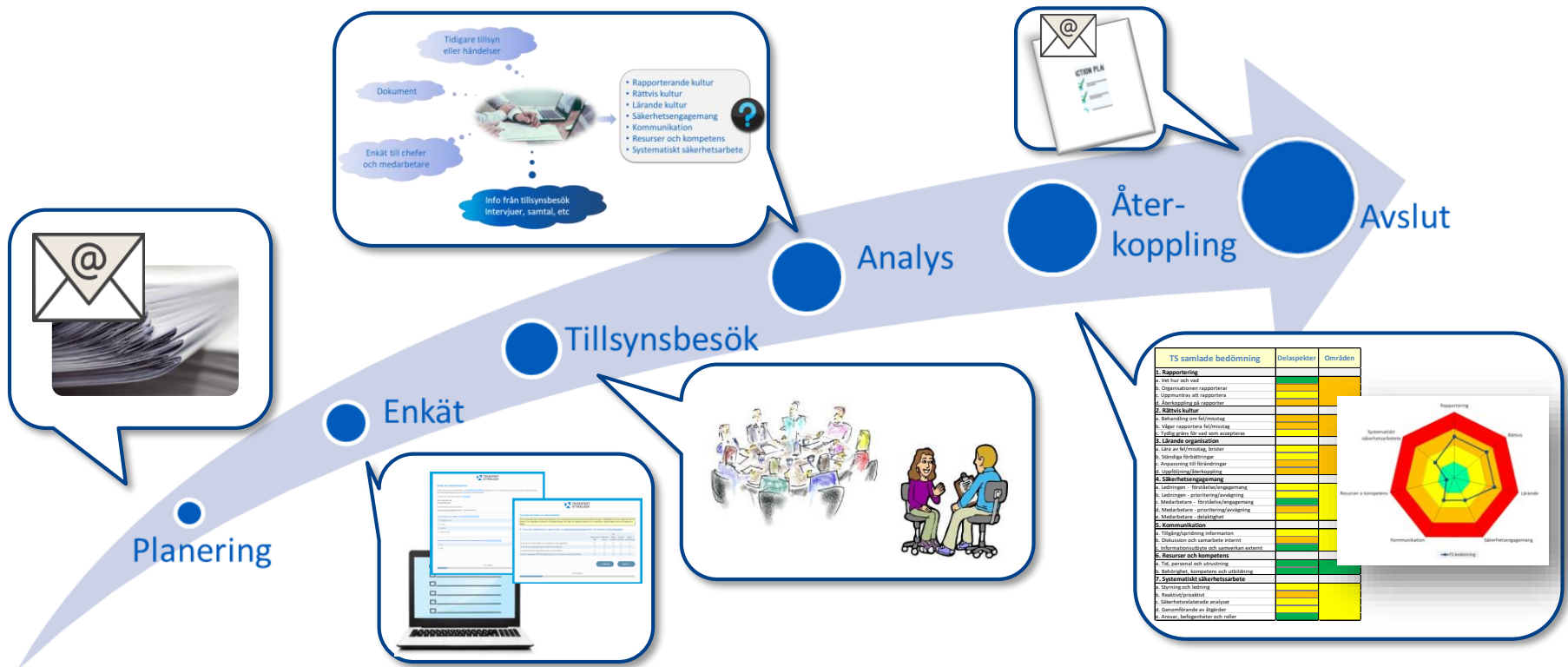
Metod för att granska säkerhetskultur

Område
• Rapportering kultur - Delaspekter
• Rättvis kultur - Delaspekter
• Lärande kultur - Delaspekter
• Kommunikation - Delaspekter
• Säkerhetsengagemang - Delaspekter
• Resurser och kompetens - Delaspekter
• Systematiskt säkerhetsarbete - Delaspekter

Tematillsyn säkerhetskultur – Olika steg

Analys

Tidigare tillsyn eller händelser

Dokument

Enkät till chefer och medarbetare

Info från tillsynsbesök
Intervjuer, samtal, etc

- Rapporterande kultur
  - Rättsis kultur
  - Lärande kultur
  - Säkerhetsengagemang
  - Kommunikation
  - Resurser och kompetens
  - Systematiskt säkerhetsarbete

Återkoppling

Avslut

Enkät

Tillsynsbesök

TS samlade bedömning

	Delaspekter	Områden
1. Rapportering		
1.1. Vård och ve		
1.2. Organisations rapporter		
1.3. Utvärderingar av rapporter		
1.4. Återkoppling av rapporter		
2. Rättsis kultur		
2.1. Behandling av fel/misstag		
2.2. Utvärdering av fel/misstag		
2.3. Utvärdering av fel/misstag		
2.4. Utvärdering av fel/misstag		
3. Lärande organisation		
3.1. Lär av fel/misstag, brister		
3.2. Stödliga förhållningar		
3.3. Anpassning till förändringar		
3.4. Utvärdering/Återkoppling		
4. Säkerhetsengagemang		
4.1. Ledningen - förskärlig engagemang		
4.2. Ledningen - personlig engagemang		
4.3. Medarbetare - förskärlig engagemang		
4.4. Medarbetare - personlig engagemang		
4.5. Medarbetare - ömsjälighet		
5. Kommunikation		
5.1. Regelbunden information		
5.2. Informationsnytt och samarbete internt		
6. Resurser och kompetens		
6.1. Tillräckligt och utveckling		
6.2. Bakgrund, kompetens och utbildning		
7. Systematiskt säkerhetsarbete		
7.1. Övervakning och utvärdering		
7.2. Reaktion/Proaktiva		
7.3. Säkerhetsrelaterade analyser		
7.4. Genomförande av åtgärder		
7.5. Ansvär, tillräcklighet och tillit		

Erfarenheter från Tematillsyn inom ”järnväg”

- Bra **dialog** kring säkerhetskultur
- Bra **helhetsbild** över säkerhetsarbetet
- Fokus på både **styrkor och svagheter**
- Fångar vad som ”**förstås och görs**” - inte bara vad som ”skrivs”
- **Mervärde** enligt både Transportstyrelsen och berörda organisationer
- Kombination **enkät och intervjuer**:
  - många kan komma till tals
  - enkät indikerar fokusområde för intervjuerna

Säkerhetskultur inom nationell sjöfart – vad är på gång?

Var står vi nu?

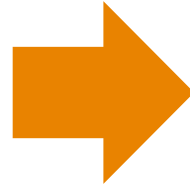
Identifierat ett behov

Tittat på andra trafikslag

Hur går vi vidare?

Verktyg
för järnväg...

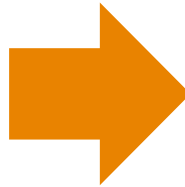
...anpassas
för sjöfart

Nästa steg!

Minst en tematillsyn
av ett rederi

Implementeras i
ordinarie tillsyn

Framgångsfaktorer

- Rätt i tiden
- Tilldelade resurser

